

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Cap. VII. Quæ causa sit sufficiens, vt possit quis non deferere occasionem proximam peccandi lethaliter? Vbi exponitur 62. propositio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

CAPVT VII.

Quæ causa sit sufficiens, ut possit quis non deserere occasionem proximam peccandi lethali-ter? Vbi exponitur 62. propositio.

ARTICVLVS I.

Authorum placita referuntur.

SVMMARIVM.

Status difficultatis proponitur. n. 126.

Fuit, qui diceret, quamlibet utilitatem esse causam sufficientem non deserendi occasionem proximam.

n. 127.

Vrgens causa requiritur ad non deserendam occasionem. n. 128.

Quid docuerit Sancius. n. 129.

Male audivit hæc doctrina apud Theologos. n. 130.

Doctrina Leandri circa causam vrgentem n. 131.

126. **C**VM propositio 62. ex dānatis dicat, quod *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit.* Inquirimus, an detur aliqua causa, & qualis sit, propter quam licitum sit non fugere occasionem proximam peccandi? Et non procedit quæstio in ea hypothesis, in qua homo speciali Dei auxilio adiutus extinguit periculum formale labendi, eliciens vehementem detestationem peccati, & constantissimum propositum; ita ut non magis timeatur lapsus in hac occasione, quam in reliquis remotis: tunc enim, ut diximus, occasio, quæ erat proxima iam non est proxima; quia ces-

sat periculum formale, quod est constitutum essentialiter occasionis proximæ.

127. Author opinionis damnatæ, quicumque ille sit (neque enim multum fido citationibus Recentiorum) quamcumque causam utilem, aut honestam dicit esse sufficientem, ut quis non deserat occasionem proximam peccandi. Ex quo fit, quod si concubina sit utilis ad gubernationem domus concubinarij ex hac sola utilitate possit illam retinere. Quare iure merito damnata est ea opinio; & quam evidenter sit falsa, constabit ex dicendis.

128. Theologi communiter docent, solam causam vrgentem, & quæ afferat gravissima incommoda, esse sufficientem, ut quis non deserat occasionem proximam. Alij magis in speciali dicunt, ad id sufficere grave detrimentum sive spirituale, sive temporale. Alij, (quod in idem recidit) esse ad id causam sufficientem, si ex separatione sequatur scandalum, infamia, aut grave detrimentum temporale. Id quidem ita dicitur in generali. Inde autem in speciali conclusiones eliciunt alij laxiores; alij strictiores, quas oportet examinare.

129. Ioannes Sancius disp. 10. num. 8. ad id requirit causam necessariam, sive vrgentem, & postea num. 20. asserit, [Negandam non esse absolutionem ei, qui suæ concubinæ, quam domi habet, mutuo dedit centum aureos, quorum recuperandum spes nulla supererit, si domo illam eiiciat. . . .] Dicitur enim supra, quod nullus teneatur occasionem proximam vitare cum magno suo detrimento. Nec tunc dicitur velle occasionem, sed permittere; cū non abigere occasionem, non oritur, quia velit pœnitens in illa permanere; sed quia velit non incurram.

damnum, quod abiecta occasione obveniret.] Et num. 20. (in impressione Lugdunensi) ait: [Non tenebitur domo eicere concubinam, si concubinario sit nimis utilis ad lucrandum bona temporalia, media negotiatio- ne.] Tertio ibidem ira habet: [Si cō- cubina nimis utilis esset ad oblecta- mentum concubinarij (vulgo regalo) dum deficiente illo nimis ægre age- ret vitam.]

130. Hæ tres conclusiones San- cij pessime audiunt apud Theolo- gos. Et P. Arriaga tom. 8. disp. 38. num. 35. non solum appellat eas im- probabiles, sed acerrime in eas in- vehitur verbis, quæ retuli disp. 18.

Diana. cit. num. 175. Et Diana part. 5. tract. 14. resol. 108. dubitat de earum pro- babilitate, quod iuxta supradicta, præcipue disert. 4. idem est, ac dicere, in praxi non esse probabiles. Et con- clusionem tertiam vocant *Scandalosa- sam, improbabilem, & indignam viro Catholico*, Tho. Hurtado, & Mar- tinez de Prado à me relati ibid. num. 174. & (quod maius est) Alexan- der VII. eam conclusionem dam- navit: tamquam scandalosam, ut ibidem notavi num. 199.

Leand. 131. Leander à SS. Sacram. tract. 5. de Pœnit. disp. 7. quæst. 39. admittit illam primam conclusio- nem Sancij de absolvendo concubi- nario non expellente concubinam propter centum aureos alias non re- cuperandos. Pro qua conclusione ci- tat Bonacinam, & Cardinalem de

Bonac. Lugo. sed quam immerito ci- tentur hi duo, manifeste ostendi ibidem nu. 178.

ARTICVLVS II.

Statuitur vera conclusio, expli- caturque, & roboratur.

SUMMARIUM.

Sola impossibilitas physica, vel mora- lis est causa virgens ad non dese- redum occasionem proximam num. 132.

Tenetur quis deserere occasionem, dum potest. num. 133.

Id constat ex damnatione propositionis sexagesimæ secundæ. nu. 134.

Tenetur quis sub gravi ponere media ad extenuandum periculum forma- le. nu. 135.

Utilitas centum aureorum, v. g. non est sufficiens causa. nu. 136.

Ostenditur exemplis. n. 137.

Permittere periculum imprudentia est. n. 138.

Sub obligatione fugiendi non est lici- ta voluntas permissiva. n. 139.

Quando hæc utilitas pertingeret ad impossibilitatem moralem. n. 140.

Obiectio difficilis proponitur, & eno- datur. n. 141. & seq.

132. **S**It prima conclusio. Ut quis non teneatur deserere oc- casionem proximam peccandi læ- thaliter, nulla alia causa est sufficiens, nisi sola impossibilitas physica, vel moralis deserendi talem occasionem: at vero nulla omnino causa est suffi- ciens, ut quis non teneatur avertere periculum proximum peccandi læ- thaliter.

133. Prima pars conclusionis constat. Nam, ut constat ex superio- ribus, quoties potest quis deserere occasionem proximam peccandi, te- netur illam deserere: ergo solum ex-
cusa-

cusatur ab ea obligatione, quando non potest eam deserere: ergo sola impossibilitas excusat. Nam hæ duæ consequentiæ synonymæ sunt, & evidenter inferuntur ex antecedente.

134. Confirmatur. Nam ex communi Theologorum sententia, vt quis excusetur à deserenda occasione proxima, requiritur causa omnino necessaria; idque manifeste constat ex damnatione propositionis 62., in qua deciditur, non sufficere ad id causam honestam, aut vtilem; vbi autem non sufficit utilitas, requiritur necessitas. Sed necessitas, & impossibilitas sunt correlatiuæ, ita vt si hoc est necessarium fieri, impossibile sit, id non fieri: ergo si vt quis non deserat occasionem proximam, requiritur necessitas retinendi illam, eodem modo requiritur impossibilitas non retinendi illam.

135. Secunda vero pars conclusionis etiam constat ex dictis cap. præcedenti. Nam in potestate hominis semper est adhibere media, per quæ extenuatur periculum proximum peccandi læthaliter, nempe summam detestationem peccati, propositum constans, implorationem Divini auxilij, &c. ergo nulla est causa sufficiens excusans hominem ab eo quod conetur extenuare periculum proximum peccandi læthaliter; nisi fortè ignorantia invincibilis.

Sanc.
Leand. 136. Ioannes Sancius & Leander à SS. Sacram. admittunt, requiri causam necessariam, vt excusetur quis ab obligatione expellendi occasionem proximam, & tamen volunt, esse causam necessariam ad retinendum illam quod concubina debeat centum aureos, non recuperandos, si expellatur. Quam etiam necessitatem applicat etiam Ioannes Sancius ad alios duos casus de concubina utili ad negotiationem; &

de utili ad condimentum ciborum. Exorbitant ergo hi Authores, dum doctrinam generalem applicant ad hos casus singulares, & quamcumque difficultatem autumant esse impossibilitatem moralem, & in culice considerant elephantem.

137. Contra eos Authores tribus argumentis pugnavi in ea disp. 18. cit. cap. 12. quæ hic oportet reproducere. [Et quidem suppono, apud istos Authores concubinariū, & faminam manere in eodem periculo formali, ac antea erant. Inquiro nunc ab illis primo, vtrū liceat occurrere Leoni sævienti propter centum aureos promissos; vel an cum periculo amittendi centum aureos tenearis fugere periculum proximum mortis à Leone impendens? Respondebis, fugiendum periculum proximum mortis, etiam si amittantur centies centum. Et inquiro secundo, an sit maior obligatio fugiendi periculum proximum mortis, quam periculum mortalis peccati? Ego enim maiorem obligationem invenio fugiendi periculum proximum labendi in peccatum mortale, quam periculum proximum labendi in mortem, quanto peius, & infelicius est incidere in mortem spiritualem peccati, quam in mortem corporalem, vt Fides Catholica nos docet.]

138. Impugno secundo hos Authores. In eo casu posito, in quo concubinarius non deserit periculum peccandi, ne amittat centum aureos, concubinarius [non dicitur velle occasionem, sed permittit; cum non abigere occasionem non oriatur, quia velit poenitens in illa permanere, sed quia velit non incurere dampnū, quod abiecta occasione, obveniret.] Quæ sunt verba Ioannis Sancij citati supra num. 129. ergo similiter qui propter cen-

centum aureos promissos non fugeret Leonem savientem, & proximum mortis periculum, non dicitur velle periculum mortis, sed permittere; quia si non fugit savitiam Leonis, non est quia velit sibi periculum mortis imminens à Leone; sed quia non vult incurere damnum per amissionem centum aureorum. Tum sic Quod voluntas sit solum permissiva periculi proximi mortis, non excusat hominem ab imprudentia, & à peccato læthali: ergo quod voluntas sit solum permissiva periculi peccandi, non excusat hominem à peccato læthali.

139. Impugno tertio. Quando teneris fugere, non licet voluntas permissiva; sed periculum formale proximum peccandi semper teneris fugere, vt sapius diximus: ergo nunquam licet voluntas permissiva talis periculi. Itaque aliud est permittere occasionem, amputando periculum; & aliud est permittere occasionem, & periculum; prius quidem licet, non secundum, vt satis constat ex dictis.

140. Et quidem si illi centum aurei non recuperati reducerent hominem ad extremam, aut quasi extremam necessitatem ex permanentia apud concubinam; tunc diceretur moraliter impossibilis remotio occasionis. Nihil ominus tunc, licet non teneretur expellere occasionem, teneretur tamen exterminare, aut saltem extenuare periculum proximum peccati, nempe adhibendo media supra memorata.

141. Sed objicies. Etiam si illi centum aurei non recuperati reducerent hominem ad extremam necessitatem, non liceret exponere se periculo proximo incidendi in savitiam Leonis: ergo vel exemplum Leonis nihil probat; vel dicendum est deferendam esse occasionem

proximam peccandi læthali, etiã si homo reducendus sit ad extremam necessitatem.

142. Respondeo, sicut exemplum Leonis probat, neque propter extremam necessitatem vitandam posse te exponere periculo proximo incidendi in savitiam Leonis; eodem modo, neque propter extremam necessitatem vitandam posse te exponere periculo proximo incidendi in peccatum mortale; bene tamen occasionei externæ quando est moraliter impossibile vitare eiusmodi occasionem externam. Itaque si possibile est vitare occasionem externam proximum peccandi, teneris illam vitare; si autem impossibile moraliter est vitare occasionem externam, teneris vitare periculum proximum peccandi læthali abhibendo ad id media supra memorata. Quare exemplum Leonis probat, propter nullam necessitatem, quantumvis gravem, aut extremam, posse exponere te occasionei proxime peccandi, supposito quod maneat occasio simul cum periculo peccandi; quod tamen removere potes per actus proprios. Vnde si in tali casu vitandæ extremæ necessitatis persisteret concubinaris in periculo proximo peccandi, peccaret quidem, non quia non fugit occasionem externam, cum ea fuga sit moraliter impossibilis; sed quia non exterminavit, aut extenuavit periculum formale peccandi, adhibendo media supradicta.

143. Explicatur amplius. Demus superesse duo media advitandum periculum mortis impendentis à Leone occurrente: primum, fuga velox; secundum, ostendere Leoni gallum gallinaceum, quo dicitur Leo terri (fabula sit, an experientia, nihil obest discursui.) In hoc casu non teneris fugere, si gallum

Bbbb offen.

ostendis. Similiter concubinario supersunt duo media, alterum fuga occasionis externæ, alterum extenuatio periculi per actus proprios supra memoratos. Quare si fuga occasionis est moraliter impossibilis, tenetur per actus proprios extenuare periculum formale, quo extenuato, occasio non remanebit in esse proximæ.

144. Video multas instantias fieri posse contra hunc discursum, quas quidem proposui in ea disput. 18. à num. 187. ac illis abunde satisfeci. Et à repetendis ipsis abstineo, quia ex præiactis principijs non difficile dissolvi possunt. Qui velit eas legere, adeat locum nuper citatum.

ARTICVLVS III.

An vincenda sit ipsa impossibilitas moralis, quando datur talis complicatio occasionis proximæ, & periculi proximi, ut neutrum vitari possit?

SVMMARIVM.

Hic casus frequenter accidere potest.
num. 145.

Tunc vincenda est illa impossibilitas moralis, & deserenda proxima occasio peccandi. num. 146.

Fundamentum pro hac resolutione.
num. 147.

Discrimen pro concubinario retinente domi feminæ ex necessitate. n. 148.

Quid agere debeat confessarius cum femina habenti talem occasionem?
num. 149.

Tunc habet vrgens motivum confessarius ad credendum defectum propositi, & negandam absolutionem.
nu. 150.

145. **V**tinam rarò eveniret hæc hypotesis; quam tamen malitia peccatorum frequentè efficit. Quærit peccator in fomentum suæ luxuriæ puellam suis delictijs idoneam. Incidit in quamdam parentibus orbatam, præ fame fere pereuntem, & omni humanâ spe destitutam. Hæc post diuturnum tēpus concubinatus, conscientie moribus lacerata vadit ad confessariū. Ilte agnoscit necessitatem moralem presistendi in ea domo; alias fame peribit: & dum hortari conatur, ut persistens in domo resistat luxuriæ sui complicitis, & adhibeat media salutaria, propositi, orationis, &c. Respondet illi, id sibi esse impossibile; quia si resistat libidini complicitis, illam certissimè è domo expellet; quo factò præ fame peribit. Habet itaque impossibilitatem moralem deserendi occasionem proximam; & habet impossibilitatem moralem extenuandi periculum proximum per propositum efficax non peccandi. Potestque exclamare cum Susanna. *Angustie sunt mihi undique.* [Si enim domo egrediar, ut ab occasione proxima eripiar, fame peribo; si autem domi persistens voluero extenuare periculum peccandi per propositum constans resistendi voluptati illius, etiam fame peribo; statim enim à domo excludar.]

146. Respondeo, in hoc casu teneri feminam ad assumendum illud vnicum medium egrediendi è domo, etiam si præ fame peritura sit. Atque adedò quæstioni in titulo huius articuli præfixæ respondendum est, cum datur eiusmodi complicatio impossibilitatis eripiendi se ab occasione proxima, & ab ipso periculo peccandi proximo, vincendam esse eam impossibilitatem moralem, deserendamque occasionem proximam, etiam cum periculo vitæ,

tæ, aut egrediendo, aut patiendo se expelli.

147. Et ratio est evidens. Homo enim tenetur ad vitandum peccatum mortale, etiam cum periculo vitæ; sed fæmina in eâ hypothesi peccat mortaliter, dum persistit in proposito luxuriandi; neque potest desistere ab eo proposito; nisi vel egrediens è domo, vel patiens se expelli; in quo casu incurrit periculum pereundi præ fame: ergo tenetur ab eo proposito desistere egrediens è domo, vel patiens se expelli, etiam si fame peritura sit.

148. Diversa itaque ratio in concubinario, qui vrgentissima necessitate coactus retinet fæminam: iste enim potest per propositum efficax, & implorationem Divini auxilij extenuare periculum peccandi. Hæc autem fæmina non potest illud extenuare per propositum, & alia media, nisi expellenda sit à domo, vt supponit hypothesis.

149. Inquires quomodo se geret confessarius circa absolutionem huius fæminæ? an scilicet non liceat absolvere; donec ipsa sponte egrediatur domo; an potius videns confessarius in eâ propositum constans resistendi, & patiendo, quod expellatur à domo, possit eam absolvere ante egressum?

150. Respondeo, in hoc casu habere confessarium vrgentissimum motivum ad credendum, ei fæminæ non inesse propositum efficax resistendi suo complici; si nolet sponte domo egredi. Nam cum illa videat, se ex sua resistantia certissime expellendam, & ipsa nolit sponte sua egredi; signum evidens est; quod vult persistere, non solum in domo, sed etiam in concubinato. Quare nullo modo est absolvenda, nisi prius domo egrediatur. Conabiturque confessarius illi suadere, vt in Deo

confidat, qui quærentibus regnum Dei, & iustitiam eius, promittit se non defuturum; quin potius illis hæc omnia temporalia adiicienda.

ARTICVLVS IV.

Que opiniones ex reletis incurrant hanc damnationem?

SUMMARIUM.

Subit damnationem omnis opinio, quæ pro retinenda occasione admittit causam non necessariam n. 151.

Et quæ non requirit impossibilitatem, saltem moralem, pro fugienda occasione. num. 152.

Manet damnata opinio docens, non esse expellendam concubinam propter recuperandam pecuniam nu. 153.

Et quæ docet, retinendam propter lucrum; aut propter ciborum condimentum. num. 154.

Item quæ docet, non fugiendam occasionem propter iacturam divitiarum. num. 155.

151. **S**It prima conclusio generalis. Omnis opinio, quæ admittit causam non omnino necessariam ad hoc, vt quis non teneatur fugere occasionem proximam peccandi mortaliter, incurrit hanc damnationem. Probat. Causa, quæ non est omnino necessaria, est solum utilis, aut honesta (non enim loquimur de causa turpi, aut inhonesta, aut indifferenti) sed damnatur opinio docens, ad id sufficere causam vtilem, aut honestam: ergo damnatur opinio docens ad id sufficere causam non necessariam.

152. Et eodem modo dicendum est, quod incurrit damnationem opinio docens, non requiri impos-

Bbbbb 2 sibi-

sibilitatem moralem fugiendi occasionem proximam. Nam necessitas, & impossibilitas sunt necessario correlativa; idem quippe omnino est, quod sit impossibile fugere occasionem proximam, & quod sit necessarium non fugere. Quare si non sit impossibile fugere occasionem, solum erit utile non fugere.

153. Sit secunda conclusio. Opinio Ioannis Sancij relata, [quod non tenetur quis expellere concubinam propter recuperandos centum aureos] subiacet huic damnationi. Probat, supponendo; non loqui auctorem in casu urgentis necessitatis, quam patiat concubinarium; sed solum, quia centum aurei sunt multa aestimationis. Cum ergo recuperatio centum aureorum non sit causa necessaria respectu concubinarium, euidenter inferitur, esse dumtaxat causam utilem. Sed opinio, quae ad hoc admittit solum causam utilem datur: ergo sub damnatione includitur ea opinio, quae id admittit propter solam recuperationem centum aureorum.

154. Subiacet similiter damnationi illa secunda opinio eiusdem, quod scilicet [non tenetur concubinarium expellere concubinam, quae nimis utilis est ad lucrandum in negotiatione, & venditione mercium] evidens enim est, quod haec opinio respicit solum causam utilitatis; quam tamen in praesenti damnat Pontifex. Item, illa tertia opinio, quod [non tenetur concubinarium expellere concubinam propter ciborum condimentum] quamvis in suis terminis formalibus damnata fuerit ut scandalosa ab Alexandro VII. estque quadragesima prima ex dampnatis; ad huc tamen comprehenditur sub hac damnatione Innocentij XI. Quia haec opinio non respicit causam necessariam, sed

dumtaxat utilem appetitui.

155. Sit tertia conclusio subit etiam hanc damnationem opinio, quam non pauci docent, nempe [licitum esse non fugere occasionem proximam cum iactura divitiarum; seu bonorum fortunae.] Non enim limitat ad urgentem necessitatem moralem concubinarium, neque ad impossibilitatem moralem. Quare ista causa, quam afferunt, ut concubinarium non teneatur expellere occasionem proximam, manet intra terminos solius utilitatis; atque adeo in terminis comprehensis sub damnatione.

CAPVT VIII.

An liceat querere directe occasionem proximam peccandi laethaliter pro bono spirituali, vel temporali nostro, vel proximi?

SUMMARIUM.

Quid senserit Sancius circa propositionem damnatam? num. 156.

An eam docuerint alij Doctores. num. 157.

Reijcitur primo propositio damnata num. 158.

Secunda illius impugnatio. num. 159.

Nequit quis velle vel leve peccatum, etiam pro ingenti bono inde eventuro. num. 160.

An velit quis bonum resultans, & solum patiatur occasionem peccati. num. 161.

Dum quis querit occasionem, etiam illam vult. num. 162.

Commercium cum infidelibus an possit haberi cum periculo peruersionis. num. 163.

Non